

74
تۆرك يوردى ④

ناشرى : تۆرك يوردى
مدبرى : آق جورە اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۱ صاىي ۱۵ ۲۴ ايلول ۱۳۳۱ يىل ۵ جلد ۹ صاىي ۹۳

کوک الب
ارغوز خان
قاره خان
قایی خان
بولجای
یافت
نوح علیه السلام

بو جدوللرده یان یانه کان وعینی اولماسی اقتضا ایدن اسملره باقیلیرسه
بونلرک یکدیگرینه نه قدر مخالف اولدینی کورولور . واقعا بو مخالفتی قسماً
ناسخ وکاتب خطالرینه ومرتب سهولرینه عطف قابل اولورسه ده ایچنده (باینقر
== ساقور == قان خان == سفرتین) آدلریخی بری برینه قاریشدیرمی کاتب
ومرتبه حمل ایتمک قابل دکیلدر . بونلر یکدیگریندن خبردار اولمالان بیر طاقیم
مؤلفلرک اختراع ایلهدکلری اسملر اولمق لازم کلیر .

بیتمه دی

احمد حکمت

تورک دیاسفده

روسیه ده ساکن مسلمانلرک محله ومفتیلک تشکیلاتی؛ بوتشکیلاتک
اصلاحنه دائر آرزو وتشبثلر؛ یکی اورنبورغ مفتیسی .

باشی بیل ۵ - جلد ۹ - صافی ۱ دهر

روسیه ده ساکن مسلمانلرک محله سی ، تشکیلات روحانیه دیدکلری اشبو
محله ومفتیلک تعضوینک حال حاضرندن ممنون دکلدرلر . مسلمانلر ایسته یورلرکه
بوتون بو تشکیلات کیتدکجه تنمو وانکشاف ایتسین ، مکمللشسین . مفتیلکلر
۱۸نجی عصر میلادیده تأسیس وتنظیم اولونمشلردر . اووقندنبری خیلی زمان

کچمش و مسلمانلرک احتیاجات معنویه و مدنیه لری بالطبع ترقی و تکمیل ایله مشدر. شمدی آرتق بو تکمله توافق ایدن تشکیلات قانونیه وجوده کتیر یلیدر. بو کون مسلمانلرک تشکیلات روحانیه نك تکمله دائر مشخص آرزولرندن بلای باشلیلری، روحانیلرک یالکیز مسلمانلر طرفندن منتخب اوله سی، حکومت تزدنده کی، قانون عندنده کی نفوذ و حیثیتلرینک دیکرادیان روحانیلری درجه سنه اصعادی، وظائف دینه و دنیویه لرینک، علی الخصوص دنیویه لرینک تزیادی، اوقاف تشکیلاتنک رسمیلشه رک مجالس روحانیه تودییه دیه خلاصه اوله بیلیر. روسلرده محمدیلرک تشکیلات موجوده روحانیلرندن ممنون دکدر: محله لرک طوبلانوب برنوع مرکزیت دینه و تربیویه وجوده کتیرمه لری، مسلمانلرک تعضومیلرینه خدمت ایدیور؛ تشکیلات دینه پرده سی آلتنده بر نوع مختاریت مدنیه و ملیه حصوله کلیور؛ ایکنجی قاترینه نك قریم مفتیلکنی ابقا ایتمه سی و حتی بونکله ده قالمیه رق وولغا حوضه سنده ساکن مسلمانلر ایچون قریم تشکیلاتی تقلیداً بر مجلس روحانی تأسیس ایتمه سی، غیرروس تبعیه قارشى طوتدینی خطالی سیاستک نتایجندندر؛ دیورلر صوک زمانلرده روس حکومتک نقطه نظری ده بومطالعاه مغایر دکدر. ۱۹نجی عصرک بلکه نك اولتدن اعتباراً ناسیونالیست و میسونه ر روسلرله شمال تورککری آره سنده تشکیلات روحانیه، مسأله سی اوزرینه نزاع دوام ایدوب کیتمکده در. روس حکومتی اکثریامیسونه ر و ناسیونالیستلرک افکار و امالی تحقق ایتدیرمه یه سامی اولدیغندن، بونزاعده الکچوق یکیلن بالطبع مسلمانلر، تورکلر در. بونکله برابر، عصرلرجه دین و ملیتلیخی مدافعه یوانده اوغراشهرق تاوانمش اولان شمال تورکلرینک عزم و ثباتی اصلاحار صلما مقده و قانونیت دائره سندن زره قدر خارجه چیقماق شرطیه میدان مبارزه ده قالب متصل چکشمکده درلر. پک غیر مساوی ایکی قوتک بومصادمه سنک تاریخی اوزون، و قهرمانلری چوقدر؛ حتی بعض قربانلری بیله واردر. قوتلر بویله غیر مساوی اولدینی حالده بیله شمال تورککری تشکیلات روحانیه نك اصلاح واکالنه موفق اولامادیلر سه ده، پکچوق تحدیدینه و بوسبوتون الفاسنه مانع اوله بیلیدیلر. مکتب و مدرسه لری اداره روحانیلر نظارتنه ادخال

ایتدیره مدیلسه ده شمدی به قدر مؤسسات تعلیمیه نك شكل خصوصیلرینك
محافظه سنه و احتیاجات مدنیه دن اولان بعض درسلك او قودیله نك منع ایدله سنه
- حقوقاً و قانوناً دكلسه بیله فعلاً - موفق اولدیلر...

شمال تورکلرینك و روسیه ده ساكن باشقه مسلمانلرك تشکیلات روحانیلرینك
محافظه سی و اصلاح و اکیلی یولنده قولاندقلری و سائط، اوللری ناظرلره و حتی
بالذات حکمداره مبعوثلر کوندرمك و اونلر واسطه سیله استدعا نامه لر تقدیم
ایلمکدی. مبعوث انتخاب ایتك ایچون، اسلام اهالیسی جوق اولان بویوک
شهرلرده، یا خود اسلام تجارک کثرتلی طوبیلاندینی بنایرلرده خصوصی اجتماعلر
عقد اولنه رق، مذاکره لرده بوللوردی. ۱۹۰۵ سنه ندن، یعنی روسیه ده آذ-
جوق حریت اجتماع و کلام (مطبوعات) تأمین اوانه لیدن بری، منتظم و رسمی
قونفرملر طوبیلنه رق مقررات اتخاذ ایدیله یه و تورک - اسلام مطبوعاتنده، دیگر
اسلام مملکتلرینك چوغنده کوریله ین بر فکر تعقیب ایله «تشکیلات روحانیه»
مسأله ندن بحث اولنمه یه باشلادی. وه دوما نك آچیلمه ندن اعتباراً، مسلمان
مبعوثلرك الك جوق اوغراشدینی ملی مسأله، «تشکیلات روحانیه» مسأله سی اولدی.

روسیه ده ساكن مسلمانلر طرفندن دوما یه انتخاب اولونان مسلمان مبعوثلرك
جوغی برفرقه تشکیل ایتشدركه حکومتجه هنوز تصدیق ایدله دیکی حالده [۱]
بالفعل موجود اولان وایش کورن بو فرقه سیاسیه نك اسم رسمیسی «روسیه
مسلمانلری اتفاق» در. روسیه مسلمانلری اتفاق، مختلف فاصله لرله عقدایتدیکی
اوچ قونفرمه نك هر اوچنده، الك زیاده «تشکیلات روحانیه» مسأله سیله اوغراشمش
وبو بابده بعض اساسات قرارلاشدیرمشدی. نهایت کچن سنه نك حزراننده،
صرف «تشکیلات روحانیه» مسأله سی حقنده مذاکره ایدرك برلایحه قانونیه
احضار ایله مک اوزره، پترسبورغده برقونفرمه ده طوبیلاندی. بو قونفرمه یه،

[۱] روسیه ده جمعیتلر قانونی، سیاسی جمعیتلرك حکومت طرفندن تصدیقی طلبایدرك.
فقط تصدیق اولونماق، جمعیتك وجودینه قطعی مانع تشکیل ایتز. مثلاً مشهور «قاده»
فرقه سی هنوز مصدق دکلدر.

دوماده اعضا اولا مسلمانلارک اکثریسی ایله ، ملت ایچنده تشخص وتمیز ایدن علما ومنورانندن بر خیلی کیمسهلر اشتراک ایتیشلردر . قونفره نك ریاستده ، دوماده کی مسلمان مبعوثلرک رئیس ، اسبق مفتینک یکنی قوطلوغ محمد میرزا تفکیوف بولنیوردی . داخلیه نظارتی ، مذاهب شعبه سی ارکانندن بر شخصی مذاکراتی استماعه مأمور ایتیشدی . شمال تورکلرندن ، قزاقلردن ، قریملیلردن ، قافقازیالیلردن ، تورکستانلیلردن مبعوثلر کیشدی . اعضا آراسینده اهل تسنی اولدینی کبی اهل تشیيع ده موجود ایدی . اهل تشیيع دن علی مردان بك طوبیچباشف ایکنجی رئیس لکه انتخاب ایدیلشدر . طاغستان قهرمانی شیخ شامل مرحومک حفیدی وظیفه کتابی ایفا ایدیوردی . روس حکومتک غیروسلر حقنده کی سیاستی الک زیاده شدتله تنقید ایدن تورکستان مبعوثلرندن روس اوردوسنده جنرال رتبه سی حائز یه نیککیف اولمشدر . شیعی آخوندلری ایله سنی مللری ، مدرسه لردن یتیشنلرله روس مکاتبندن مأذون اولانلر ، صاریقلیلرله قاپاقایلر ، حتی شایقه لیلر هب بر نقطه ده اویوشدیلر ، برلشدیلر : اتفاق آرا ایله روسیه ده کی مسلمان تشکیلات روحانیه سنک توسیع ، تعدیل ، اصلاح واکالی ایسته دیلر . قونفره ، تنظیم ایتدیکی قانون لایحه سنده بللی باشلی مطالب اولمق اوزره مواد آتییه یی قرارلاشدیردی .

(۱) مسلمان روحانیلرینک الاشاعیدن الک یوقاری درجه یه قدر جمله سی یالکز مسلمانلر طرفندن انتخاب اولورلر ، (۲) اداره روحانیه دن محروم محاملرده ، یکی اداره روحانیلر تأسیس اولور ، (۳) روسیه ده خرستیان روحانیلرک نه کبی حقوق وامتیازلری وارسه ، مسلمان روحانیلرده عین حقوق وامتیازه مالک اولورلر ، (۴) محله لر ، محله اهالیسندن وبرکی طرح ایتک حقنه مالک اولورلر . ایشته جهان حربی باشلانمده دن یارم سنه قدر اقدم ، روسیه ده ساکن مسلمانلرک جمله سنک الک حائز صلاحیت ممثللری طرفندن تشکیلات روحانیه یه دائر درمیان اولونان افکار ومطالبک خطوط اساسیه سی بونلردی .

روسیه ده ساکن مسلمانلر ، روس حکومتی طرفندن ارزولرینک آزچوق

نظر اعتبارده آینه جفنی بالخاصه شو بجران انسانده امید وانتظار ایدیوردلردی. موثوق بر منبعدن آلوب، بکن نسخه مزده نشر ایتدی کمز یکی مفتی نکه تعینی واقعسی، شمال تورکلرینک امید وانتظارده بک جوق یا کلدقلمی کورسور. یکی مفتی، ینه اسکیلری کی راساً داخلیه نظارتی طرفندن تعین ایدلش، و اونه دئبری مسلمانلرک طلب ایتمکده اولدقلمی انتخاب اساسی نظر اعتبارده آینه نامشدر. ثانیاً رسمی انتخاب جهته کیدیلده بیله، شمال تورکلری آره سنده بالطبع تمیز ایدن، علم و فضلی، درایت و اخلاقیه خلقک حرمت و محبتی جلب ایدن بعض علماسی واردی که اولردن برینک تعینی قابلدی. لکن روس حکومتی تبعه سینه امنیت ایتیمی دائماً حکمت حکومته مفار کوره کلسدر. ثالثاً خلقک حرمت و محبتی قزاقانلردن برینک تعینی حکمت حکومته مفار کورنیور ایدیه، خلقک اصلاً حرمتی قزاقاماش اولان بایزیدوف قدر اینمده، علما و یا زادگان آره سنده اییلاک و یا کوتولکله شهرت بولمامش، بریطرفک آراتوب بولمیه سی اولسون امکان خارجنده دکلدی ... فقط روس حکومتی، بوقدر جق تبعه پرورلکی بیله فضله بولمشدر.

ملا صفا بایزیدوف، باباسی عطیاله آخوند ایله روس حکومتی طرفندن یتشدر یلمشدر. بر آراق علمادن صاییلان عطیاله حضرت، کیت کیده روسیه خارجه نظارتی مأمورلغه تناسخ ایتشدی. اوغلی صفا مخدوم، قزان مدرسه لرنده بر مدت قالدقندن سوکره، پترسبورغ السنه شرقه مکتبیه کیرمش و بو مدرسه و مکتبلردن بر عالم و یا بر مستشرق دکل، بر مأمور، روسلرک تعیریه بر جیناونیق اوله رق چیقمشدر. دها اوتوز یاشنه اصل اولمده دن جیه سی اوزرنده بر قاج عدد خاچلی نشان پارلیوردی. باباسی اولدکدن سوکره، باباسنه حرمة عملیه سی خاق صفا مخدومی امام انتخاب ایتدیله. آخوند پایه سنک توجیهی ده کیکمدی. باباسنک آنحق قرق بش یاشنده اشغال ایتدیکی خارجه نظارتنده کی بر قولتوغه مخدوم بکرمی بش یاشنده یا صلا نیلیدی. روسیه داخلیه و خارجه نظارتی مأمورلرینک تشویقی ایله، بوندن ایکی اوج سینه اولیمی «روسیه مسلمانلری اتفاقی» علیه «صراط مستقیم» آدلی بر حکومت

فرقه‌سی تشکیله قالدی. لکن شمال تورک مطبوعاتینک یک آواز تنقیدات
شدیده سیله قارشیلانان بوفرقه طوغمان اولدی. صفا آخوند اوزمان حامیلرینک یاردمیله
سیاسی بوفرقه تشکیل ایدوب اونک ریاسته کچه مدیسه ده ایشته شمیدی حامیلرینک
امرو تعیینیه بوتون شمال تورکلرینک ال یوکسک بر موقع روحانیسنه اوطورتیلور...
منقص.

تورک خطیه

بابر خان

تحریر: فلور آناسکیل

ترجمی: مهالده ادیب

باشی ییل ۳ - جلد ۶ - سای ۹ ده در

« سمرقند شایان حیرت سوریده ظریف شهر ! »
ایرته‌سی افشام کنج خان بویا یازیوردی. بتون کون یکی ملک‌نی کز مکه
کیرمش، یک بکنمشدی. یالکز اویمه تحفه زینتلیله کوچک جامع دکل، آلنون
یازیلرله بر میل اوزاقدن اوقونان سوره ابراهیم یازیلی بیوک جامی ده محتشمیدی.
باچه‌لر بر سعادتدی. حاملر دنیا نیک‌ایسی، فرونلر فوق‌العاده، آشجیلر چوق
ماهردی. نوادر دن عد ایدیلن بخارانک قورواریکلری بول بولنیوردی. اجدادی
بیوک ریاضی اولوغ بکک یایدی ریاضی رصدخانه ده موجوددی. اوزمان بتون دنیا ده
یدی رصدخانه موجود بولندیغدن برینه مالکیت بر شرفدی. کونلرجه اوراده
ریاضیه حسابلری آکلامقله اوغراشدی. نهایت بر پادشاهه هر علم لازم اولدینی
ایچین کندینه بر ریاضیه خواجه‌سی طوتدی. نویان کوکله‌اشله قاسم یک سمرقند
ایسانی ایله کچینه مدکلرندن بابر صلیحی محافظه ده چوق مشکلات چکیوردی.
بوکا رغماً هر حالده کنج خان ایچین حیات محتشم برشیدی. فقط عسکرلر